

ZDA - svetovna velesila **UČB. STR. 70-74**

GOSPODARSKE ZNAČILNOSTI

Ureditev države:

- zvezna republika;
- vsaka zvezna država ima svojo ustavo, parlament, guvernerja in vlado;
- republike povezuje: skupna ustava, predsednik države, vojska, zunanja politika in vojska.

Koliko zveznih držav štejejo ZDA?

Ugotovi, ali obstajajo zvezne države, ki niso ozemeljsko povezane z državo?

S pomočjo besedila v učbeniku na strani 70 in zanja zgodovine ugotovi, katere so bile družbene razmere (okoliščine), ki so ugodno vplivale na razvoj ZDA.

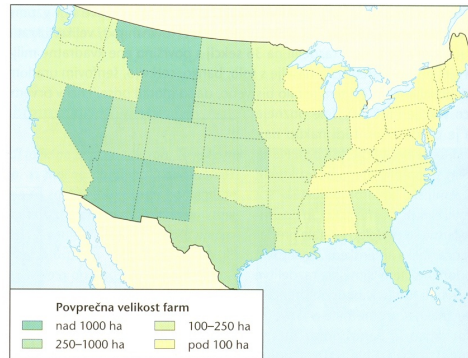
Glavno prevozno sredstvo prvih priseljencev je bil voz in konji

OSNOVA:

- ogromna rudna bogastva,**
- velike površine primerne za kmetijstvo.**

ZDA - gospodarske značilnosti - KMETIJSTVO

Upoštevaj reliefne in podnebne značilnosti Sverne Amerike in na zemljevidu pokaži in imenuj območja, ki bi bila primerna za kmetijsko dejavnost.

Povprečna velikost farm v različnih delih ZDA

S pomočjo zemljevida ugotovi, kaj je značilno za velikost kmetijskih gospodarskih enot (farm) v ZDA?

Kako bi razložil dejstvo razvidno na zemljevidu, da bolj ko gremo proti Vzhodu, večje so farme?

Po končani vojni za neodvisnost leta 1783, se je pričela kolonizacija ozemlja zahodno od Apalačev. Pri prodaji zemlje naseljencem so vladni uslužbenci določali tudi velikost prodanih zemljišč. V prvem obdobju so tako priseljenci morali kupiti vsaj 126 hektarjev, za prodajo, v naprej pripravljenega zemljišča. Na ta način so preprečili majhnost kmetij in zemljiško razdrobljenost.

Odras te načrtovane delitve zemljiške poseti se kaže tudi v prometnem omrežju. Vse glavne prometnice v Severni Ameriki potekajo le v poldnevniški ali vzporedniški smeri.

ZDA - kmetijstvo - 2. značilnost

Izoblikovanje kmetijskih pasov je posledica prilagoditve podnebnim razmeram

V atlasu poišči zemljevide Severna in Srednja Amerika - podnebje in si poskusi odgovoriti na vprašanja:

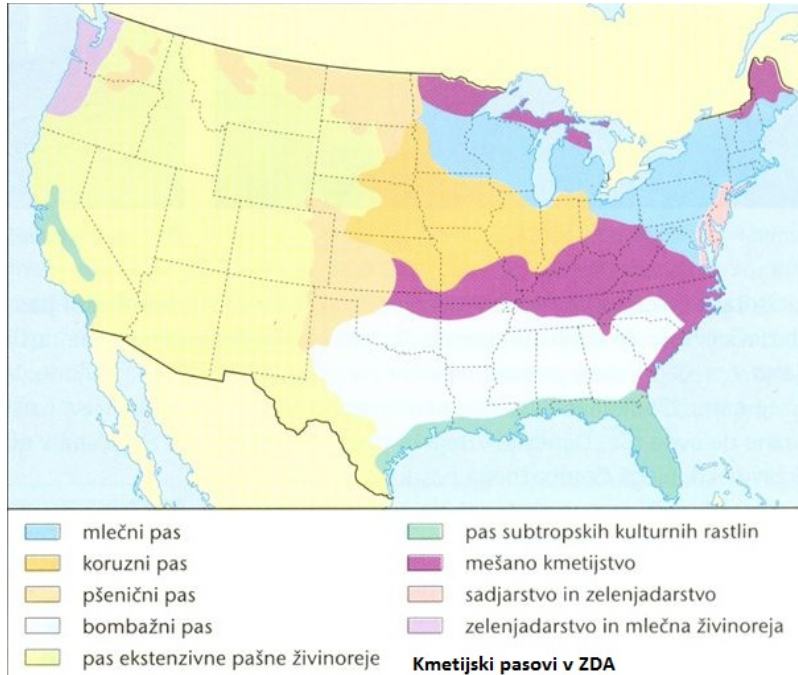
- kaj opaziš glede spreminjanja količine padavin in temperatur, če slediš pasu med 95. in 100. poldnevnikom od severa proti jugu
- izberi si nek pas in ga spremljaj od vzhoda proti zahodu;
- ugotoviti primerjaj.

V smeri od severa proti jugu ostaja količina padavin skoraj nespremenjena, temperature proti jugu močno naraščajo. Če sledimo nekemu pasu od vzhoda proti zahodu pa ostajajo povprečne temperature skoraj nespremenjene, zmanjšuje pa se količina padavin.

mlečni pas	pas subtropskih kulturnih rastlin
koruzni pas	mešano kmetijstvo
pšenični pas	sadjarstvo in zelenjadarstvo
bombažni pas	zelenjadarstvo in mlečna živinoreja
pas ekstenzivne pašne živinoreje	

Kmetijski pasovi v ZDA

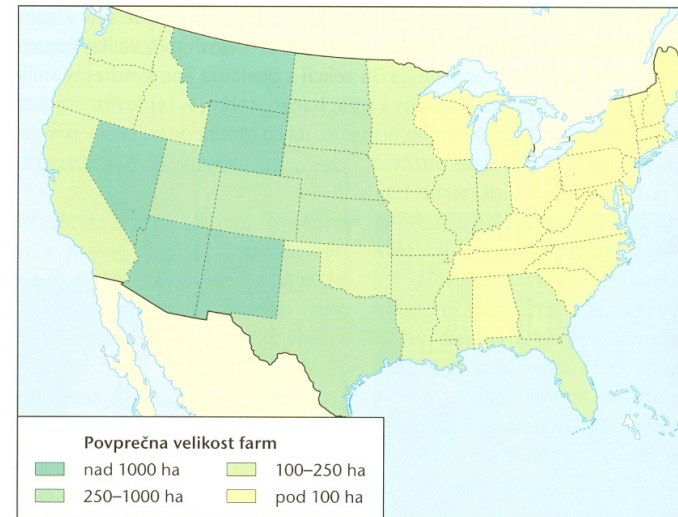
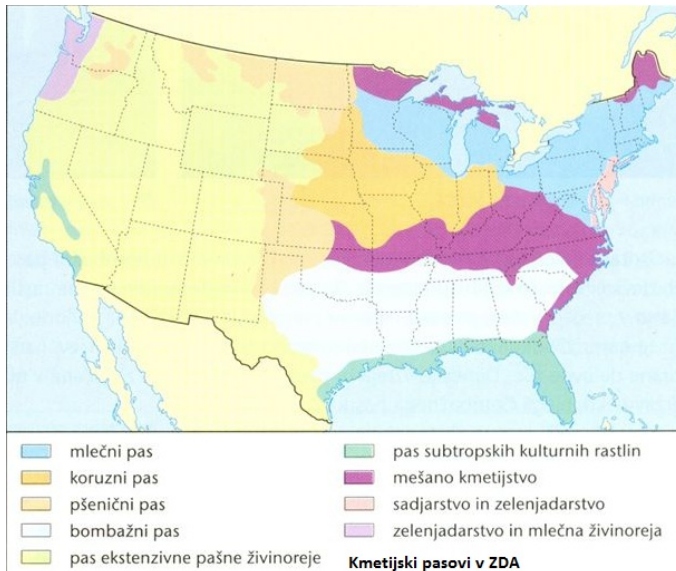

Zgostitvena območja prebivalstva Severne Amerike

Ena od značilnosti kmetijstva v ZDA je tudi tržna usmerjenost.

Primerjaj zemljevida in razloži zgornjo trditev.

POMOČ: zakaj se mlečna živinoreja pojavlja blizu področij, ki so gosto poseljena?

Povprečna velikost farm v različnih delih ZDA

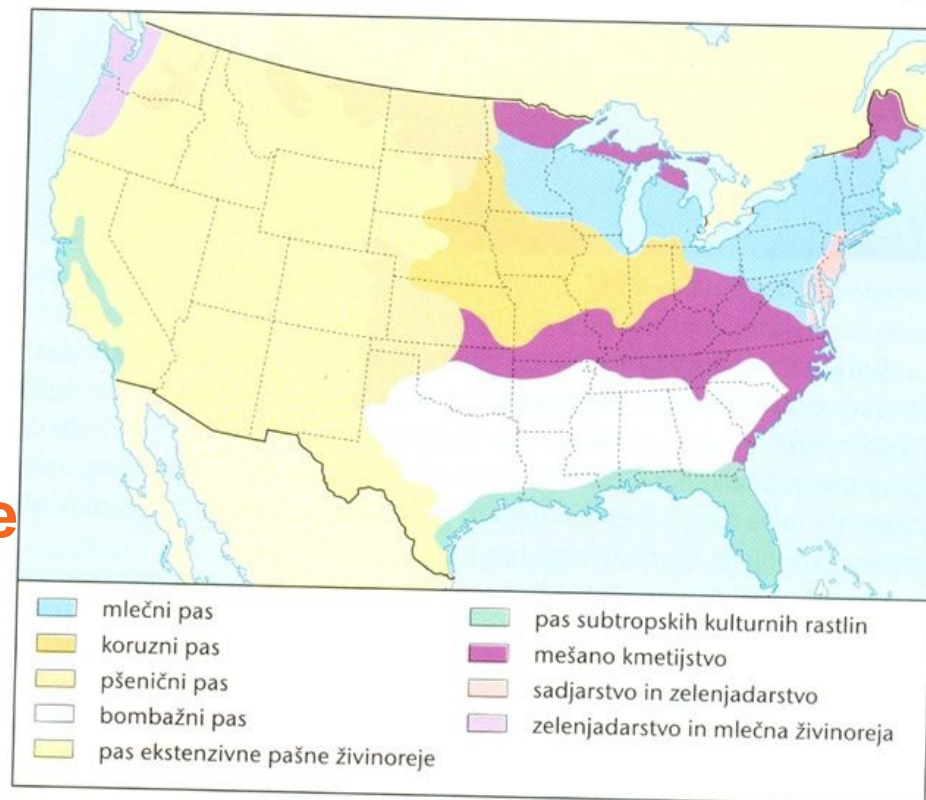
Opazuj zemljevida in uporabi že pridobljeno zanje in izkušnje ter sklepaj. Kakšna oblika živinoreje prevladuje na območju zahodnega dela osrednjega nižavja in zahodnega dela države.

S pomočjo zemljevida učbeniku na strani 61 določi potek črte smrti oziroma 100 poldnevnik. Zakaj se zahodno od črte pojavi oz. prevladuje ekstenzivna živinoreja? Kje smo srečali podobno prilagoditev kmetijstva?

KATERI POJEM: FARMA ALI RANČ SE NANAŠA NA ZGORAJ OMENJENO OBLIKO ŽIVINOREJE?

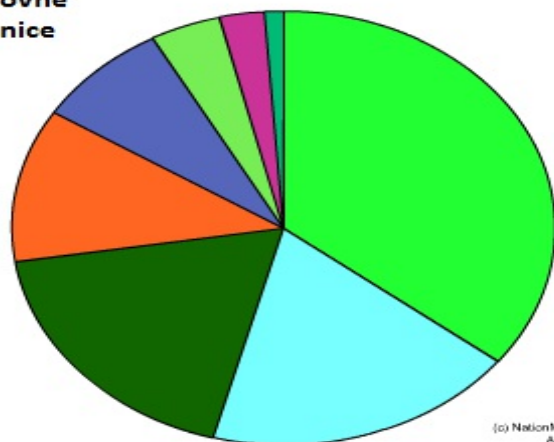
Pomoč: učb. str. 74.

S pomočjo besedila
v učbeniku (str. 72- 73)
in zemljevida ugotovi
glavne kmetijske pasove
ZDA.

Tradicionalni kmetijski pasovi

največje svetovne
izvoznice pšenice

ZDA - kmetijstvo - pomen v svetovnem merilu.

Kmetijstvo - ZDA v svetu

Danes je v kmetijstvu ZDA zaposlenih samo 2% delovne sile, kljub temu pa so ZDA največji proizvajalec hrane na svetu.

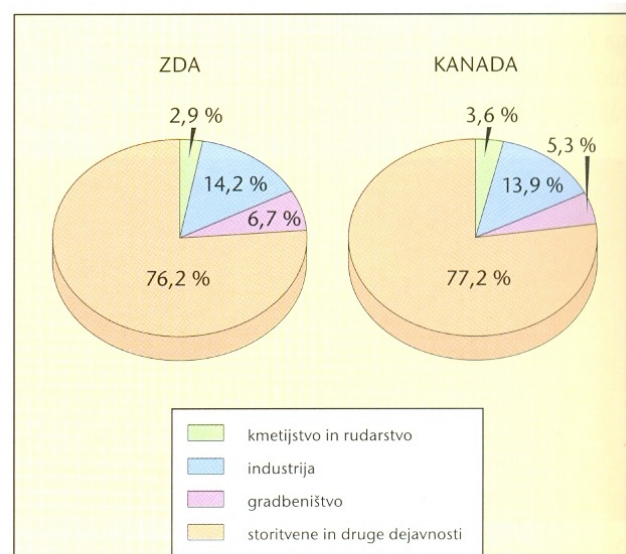
Američani so med vodilnimi v pridelavi*:
koruze (236 mio t; 41% svetovne proizvodnje; 1. mesto),
soje (75 mio t; 52% s. proizvodnje; 1. mesto),
pšenice (okoli 79 mio t; 2. na svetu),
tobaka (750.000 t; 2. na svetu),
bombaža (4 mio t; 2. na svetu),
goveda (11,3 mio t; 20% s. proizvodnje; 1. mesto),
prašičev (7,6 mio t; 2. na svetu) in
perutnine (14,7 mio t; 25% s. proizvodnje; 1. na svetu).

* - podatki so iz leta 2005

ZDA kar tretjino pridelane hrane izvozijo.

Kaj lahko sklepaš iz priloženih podatkov?

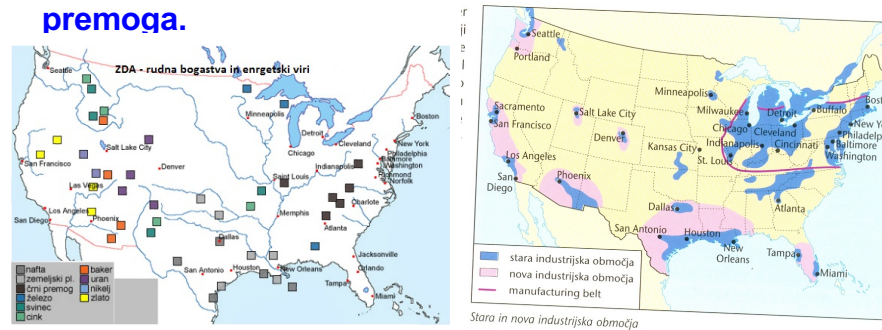
Kaj omogoča takšno raznolikost kmetijskih dejavnosti v ZDA?

Delež zaposlenih po sektorjih dejavnosti v ZDA in Kanadi leta 2000

ZDA - naravna bogastva in energetska viri kot osnova za industrijski razvoj

Za zgodnji industrijski razvoj v 19. stoletju so bile odločilnega pomena bogate zaloge železove rude in premoga.

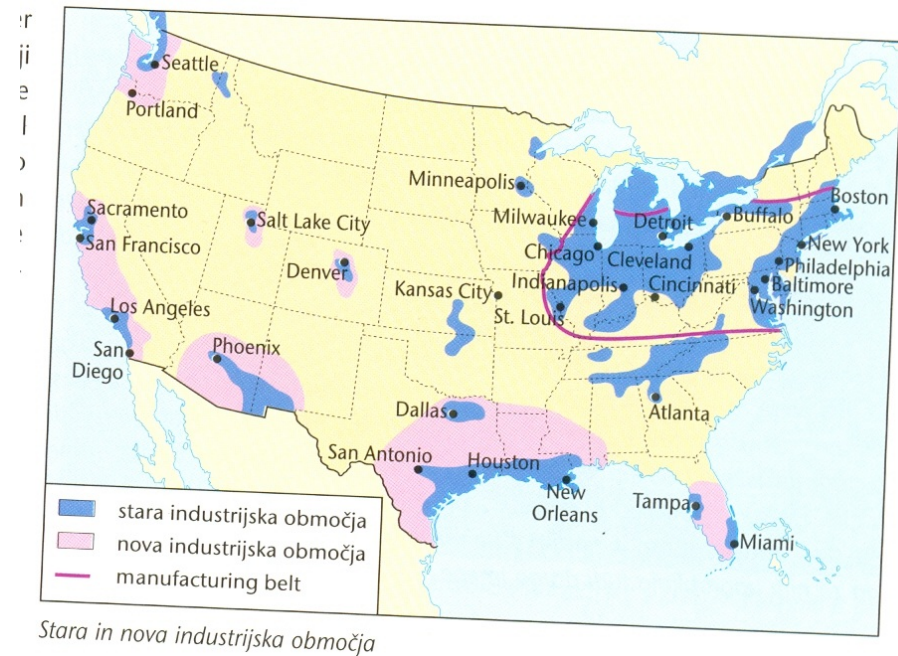
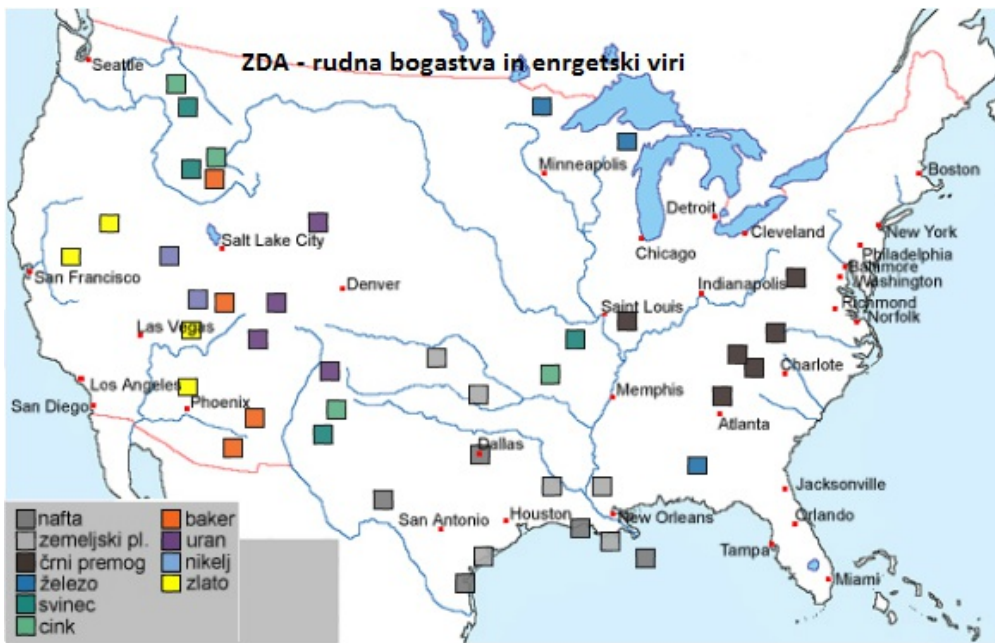

Industrijski razvoj se je pričel najprej na severovzhodu in na območju velikih jezer.

Dejavniki, ki so omogočili oblikovanje nekdanjega največjega industrijskega območja na svetu:

- bližina nahajališč premoga in železove rude;
- velika zgoštev prebivalstva;
- bližina Atlantskega oceana in dobro razvite prometne poti.

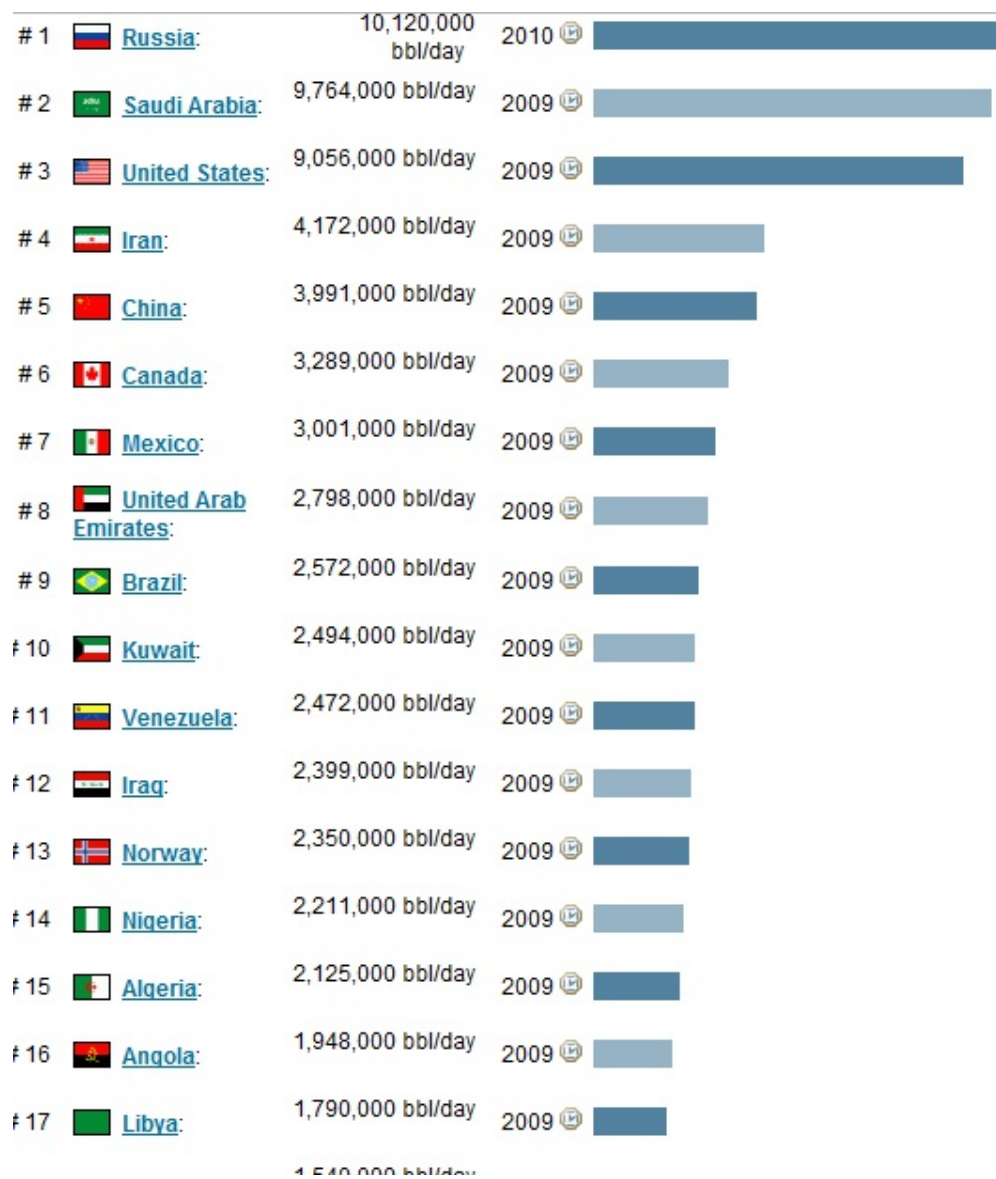
S pomočjo besedila v učbeniku na strani 71 in zemljevidov v atlasu ugotovi, katere industrijske panoge so prevladovali na tem območju.

Primerjaj zemljevida in ugotovi katera naravna bogastva predstavljajo osnovo za industrijski razvoj na jugu in jugozahodu ZDA?

Svetovna proizvodnja nafte

Aktualno vprašanje: Kaj se trenutno dogaja na področju črpanja nafte in kaj se trenutno dogaja s cenami nafte na svetovnih trgih?

Na jugu in jugozahodu ZDA se je oblikovalo novo poselitveno in industrijsko območje, ki ga imenujemo SONČNI PAS.

Nove industrijske panoge ne temeljijo več toliko na surovinah in energiji, ampak predvsem na znanju. Nove panoge proizvajajo predvsem zahtevnejše proizvode.

Razvijajo se predvsem:

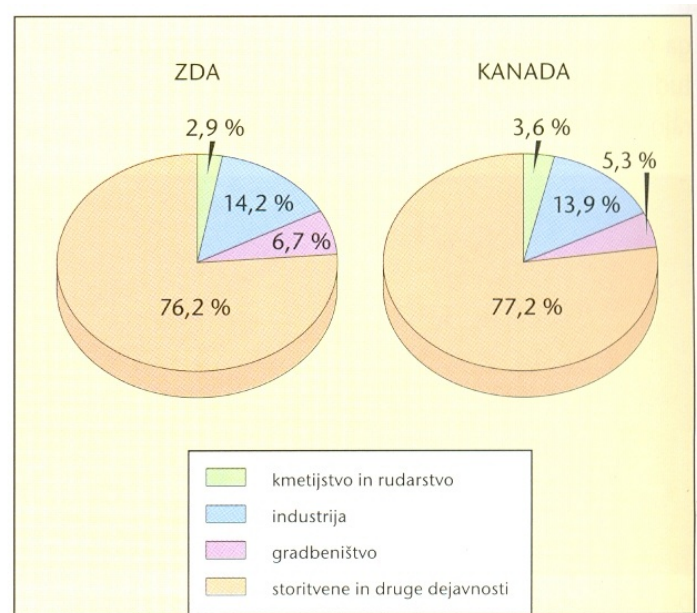
- letalska in vesoljska industrija;**
- proizvodnja medicinske opreme;**
- proizvodnja telekomunikacij;**
- razvoji računalniške opreme.**

Silicijeva dolina - primer edinstvene zgostitve podjetij za mikroelektroniko, proizvodnjo računalniške opreme na svetu

**Silicijeva dolina je približno 70 km dolga in 15 km široka
dolina jugovzhodno od San Francisca. Pomagaj si s
programom Google Earth in območje poišči na zemljevidu.**

**Silicij je izredno prevodna snov, iz katere izdelujejo
računalniške čipe.**

ZDA in KANADA - državi poindustrijske družbe

Delež zaposlenih po sektorjih dejavnosti v ZDA in Kanadi leta 2000

Značilnosti poindustrijske

- večji del zaposlenih dela v storitvenih dejavnostih kot so trgovina, promet, bančništvo, izobraževanje zdravstvo, turizem in podobno;
- v kmetijstvu, rudarstvu in industriji se zaradi visoke stopnje avtomatiziranosti nenehno zmanjšuje delež zaposlenih.

Vloga ZDA v svetu danes

Po razpadu Sovjetske zveze so ZDA postale najmočnejša vojaška in politična velesila na svetu. Pri širjenju svojega vpliva in zaščiti lastnih interesov se ZDA pogostokrat grobo vmešavajo v politiko držav, ki naj bi jih ogrožale.

Če pogledaš kje so danes vojne, naletiš na prisotnost ZDA, pa tudi tekmeca, ki se je zopet postavil na "noge", to je RUSIJA.